

Мило Р. Ломпар
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за српску књижевност
са јужнословенским књижевностима

УДК: 316.75(497.11)

МАРГИНАЛИЈЕ О СРПСКОЈ КУЛТУРНОЈ ПОЛИТИЦИ

Апстракт: Овај рад анализира опште претпоставке које условљавају раздешен и нецеловит вид српске културне политике, с посебним обзиром на одсуство прикладних мера језичке политике.

Кључне речи: колонијализација јавне свести, поунутрашњивање хрватских интереса, српска културна политика.

1.

Сваки разговор о могућностима српске језичке политике ваља повезати са њеним природним залеђем које очитује српска културна политика. Но, она извире из општих претпоставки које обликују садашњу власт. Отуд је издвајање карактеристичних момената културне политике превасходно оцртавање међузависности која постоји између елемената језичке, културне и државне политике српских власти.

У нас је на делу политика потпуног континуитета са претходном влашћу: после *идејној, економској, антинационалној, културној* континуитета, и у најмањим појединостима, осведочавамо се у успостављање *персоналној* континуитета. Погрешно би било разумети тај континуитет као континуитет пораза: то је био основни ток владања до 2008. године. Овде је реч о континуитету издаје као основном току после 2008. године. Отуд су сви избори ове власти дубоко логични и логично неуспешни. Јер, на историјском поразу и његовим исходима могуће је осмислити мање или више солидан начин постојања. Али, за разлику од пораза, на идеји *издаје* – у различитим облицима: од самоиздаје до издаје политичких начела – можемо саградити само зиданицу на песку: и у економији, и у култури, и у политици.

Тако су српски комунисти, као људи који су – по тачној речи Танасија Младеновића – издали свој народ, тврдили како нешто чврсто и солидно

стварају: да би се намах све распало у прах. Ни Бриселски споразум – као логична станица на безалтернативној стази која води у Европску унију – не може створити ништа чврсто и вредно: он делује као путоказ срамоте која води у несрећу. У таквој замисли крију се елементи надлазеће ауторитарности, президенцијализма и могућег тоталитаризма: одсуство демократских садржаја јавности и обликовање културног тла погодног да створи неопходне идеолошке рационализације. Основна сврха таквог кретања смештена је у програмском запостављању и поништавању српских националних интереса.

2.

Једина аутентична субверзивност – у нашим приликама – подразумева начелну и делотворну сумњу у идеологију безалтернативности европског пута. Ова сумња не проистиче из сазнања да је реч о *евројском њуиу* него зато што је он осмишљен и остварен као безусловност и нужност, као нешто што има значења смрти, јер је без алтернативе. Бити субверзиван – у садашњем тренутку – значи бити *јројив* хегемонијалног присуства западних (америчких) моћи. То подразумева два начина понашања: непрестано и истовремено мислити (деловати) *јројив* њиховог светскоисторијског простирања и његових *овдашњих* одјека.

То је важно нагласити. Јер, много наизглед одлучно противљење општем кретању, многа реч о проблематичности западних (америчких) доминација, почива на истовременом подупирању наших владајућих протагониста западних (америчких) интереса. Отуд постоје и они људи који подржавају опште кретање, али оспоравају његове домаће протагонисте. То је недоследно, али је делотворно, јер ствара свет симулакрума као наш друштвени и политички свет. Није, дакле, логично да оспоравате западну (америчку) политику и подржавате садашњу власт, нити је логично да афирмишете западну (америчку) политику и оспоравате садашњу власт. Јер, постоји дубинска подударност тактова општих и домаћих чинилаца у нашој садашњој судбини. Тек ако оспорите и опште и домаће актере једног истог кретања постајете *субверзивни*: и нестајете са јавног видокруга. Тада сте у подручју онога што се зове национална демократија. У српској култури су – са политичких разлога – непожељни управо овакви носиоци субверзивности.

Када је реч о онима који су преварени изборним обећањима садашњих владајућих странака, они се – са различитих разлога – не оглашавају. Могу подсетити да сам – поред Миодрага Зарковића, Косте Чавошког и Славољуба Качаревића – још 2012. године у *Печашу* прецизно и критички описао надлазећу идејну и политичку оријентацију и њене носиоце. Ако је препознао – испод реторичких позлата – политичке знакове, човек је лако уочавао правац политичког кретања. Зашто је било мало људи спремних да именују

оно што је присутно? Као и данас: људи се много више разликују у моралу него у мишљењу.

3.

Када је реч о *Службеном гласнику*, чију сам издавачку (културну) политику критиковао до 2012. године, чини ми се да повратак тој политици, оличен у постављању старог управљачког тима, може значити продубљивање давних засада хрватских културнополитичких интереса. Нема много разлика ни када је реч о постављању управника и нових чланова Управног одбора Народне библиотеке Србије.

4.

Политичка и идејна удаљеност између сада најмоћније странке и оних на изборима поражених, пред нашим очима управо се преображава у нове персоналне савезе и коалиције. Нисам прихватио да будем управник Народне библиотеке – у 2012. години – зато што нисам имао поверења у политику нових власти. Већ у образовању тадашњег Управног одбора она се открила као политика политичког континуитета. Како сам био у опозицији спрам основних идеја тог континуитета, природно је да нисам могао прихватити да будем именован од власти чијој се политици противим.

Садашњи кандидат за управника познат ми је као писац: када сам био у жирију за НИИ-ову награду, позитивно сам вредновао његов роман. Управни одбор *Народне библиотеке* чине људи који су познати у књижевном свету. Лицемерје је у томе што се прикрива да су политичке оријентације и активности ових људи везане за политику која је – са паролом да Европа нема алтернативу – представљала власт до 2012. године. Нису, дакле, они именовани само зато што су познати него превасходно зато што су политички подобни. То је у реду.

Јер, у вишепартијском политичком систему и у нашим културним и политичким приликама није реално говорити како – вољом политичких странака – нестраначке и независне личности бивају постављене на важна или репрезентативна државна места. То је неозбиљно. Проблем је у томе што су људи постављени у *Народној библиотеци* суштински несмењиви. Јер, зашто садашња власт врши овакав избор људи? Зато што она наставља исту политику. Зашто они пристају да их именује власт коју нису подржавали? Зато што следе политику а не власт. Премда политички именовани, они не могу бити смењени услед политичких разлога, јер нема промене политике, премда има промена власти.

Само двојство је постало нормална чињеница, пошто је свет наше стварности постао симулирани свет: док се у предњем плану јавне позорнице приказује плес речи и покрета, дотле се у њеној позадини одигравају сасвим супротни догађаји. Процеси који се одвијају откривају да је културна подлога устројена у сплету различитих интереса који су под колонијалном доминацијом. Култура је важан моменат у обликовању *једнообразној* друштва: она – заједно са школством – треба да обезбеди и учини саморазумљивим нови вредносни конструкт који проистиче превасходно из колонијалних потреба и наметања.

5.

Награде су често – готово увек – израз културне политике. Таква је и Нобелова награда. Није друкчије ни код нас: садашњи лауреати – и кад су репрезентанти уметничке вредности, и кад то нису – свакако су *љерсонални* израз владајућих политичких и културних оријентација.

Нема никакве сумње у то да поједине изјаве откривају политички предумишљај: какве везе са нашим приликама у 1992. години има околност да је Борислав Пекић тада умро у Лондону, кад је он тамо живео од 1971. године? Зар његов одлазак у иностранство не показује како нема никакве везе са српским национализмом, јер је тад на власти била Латинка Перовић? Са којим би идеолошким светом могао имати везе? Ништа о томе нисмо чули. Да ли је од неког значаја околност да је Слободан Јовановић умро у емиграцији 1958. године? Ни о томе није било речи. Да ли нешто значи да је Растко Петровић умро 1949. године у Вашингтону? Зашто нас то не интересује? Значи ли нешто околност да је Небојша Васовић отишао у Канаду још 1987. године?

Да ли српска политичка и литерарна емиграција почиње деведесетих година прошлог века? Ако она почиње много пре тог времена, онда је њено неистинито приказивање само начин којим се учвршћује преовлађујућа представа о *српској кривици* у јавној свести.

6.

Ствари изгледају како изгледају зато што су наша медијска и културна политика премрежени вишеструким *симулацијама*. Оне су одређене далекосежним циљевима: националне теме се појављују у јавном видокругу у облику сентименталности и емоционалности, као мера онога што треба да умири јавну свест, да би је истовремено лишило било какве делотворности. Тај спој емоционалности и неделотворности представља кључни однос власти и јавности у односу на српску историјску и културну егзистенцију. Ова власт делује као савршена симулација власти: она је – са становишта страних чинилаца

– идеална власт, јер истовремено неутралише национално оријентисане људе и спроводи дубоко антинационалну политику.

7.

Обновивши свест о српском становишту као једну од демократских политичких идеја, дотакао сам неуралгичну тачку нашег основног историјског кретања: магистрални дотицај југословенства и комунизма као облик историјског сусрета наше грађанске и комунистичке традиције. Ту су сплетени у чвор многи сасвим лични и сасвим општи моменти живота: породичне околности, историјске заблуде, утемељење у самопорицању, безусловно поверење у западну редакцију српске историјске судбине.

Шта смета Јелени Скерлић-Ђоровић код Исидоре Секулић? „Како разумети да се свестрано знање код некога веже са уским верским схватањима? 'Ја нисам само хришћанка, ја сам православка', била је њена изјава. Православка која клечи у усамљеној топчидерској цркви... Али у њеном случају ово слепо веровање чини се скучено, кад се узме у обзир њена интелигенција и огромно знање. Да ли је то православље тамно наслеђе војвођанских родољубаца или тајанствени утицај Достојевскога, чије издање дела на српском са страшћу је редиговала?" Одакле ова сумња у Исидору Секулић? Зар њено сведочење православља не би могло бити знак дубине једног личног искуства које иде *поврх* њене интелигенције и огромног знања, а не *мимо* њих, па никако не припада скучености и ограничености искуства? Сумња у Исидору Секулић чити се, међутим, онај *западни шаки* – међу толиким западним тактовима који су плодносно прожимали нашу историјску и културну егзистенцију – под којим се српска грађанска интелигенција упутила у југословенство и комунизам.

Када је – у 1948. години – добио писмо генералног секретара Међународног ПЕН-а, у којем му кажу да ни као политички емигрант не може рачунати на помоћ која би му могла припасти, у тренутку када га комунисти у земљи оглашавају *фашистом*, Милош Црњански је добио путоказ који му показује куда га је одвело његово залагање за српско становиште. Јер, он једноставно не постоји *нигде*: ни *шамо* ни *овде*. У тами *нигдине* сија – попут жишка у кандилу – само његова луцидна свест: она осветљава послератне рукописе његових великих романа. Ако се заложи за српско становиште, човек стоји на неугодном месту самоодговорности, јер свесно иступа из самоскривљене незрелости.

То је нешто што је српска интелигенција одувек одлучно одбијала да учини. Јер, није проблем у мишљењу о српском становишту него у делању које би било у складу са српским становиштем. То делање је субверзивна ствар: ко не верује, нека проба да јавно – не у безименим коментарима блогосфере као

изабраним подручјима удобне неодговорности – оспорава владајућу политичку оријентацију: и нека у себи броји ударце које добија.

8.

Премда је наша политичка позиција неуротична и шизофрена, она би свакако била лакша уколико би почела од разликовања државне и културне политике, уколико би одвојила оно што се мора прихватити од онога што је могуће спасити, уколико би посегнула за симболичким, културним и медијским оснаживањем националне самосвести. Наши политичари немају никакву свест о томе. Наши колонијално-окупациони протектори, међутим, знају колико је управо тако нешто неповољно по њихове далекосежне интересе. Отуд они будно мотре да се тако нешто не деси.

Недавно се појавила *Историја дубровачке књижевности* Злате Бојовић. То је научна књига која описује дубровачку књижевност као самостални феномен. Ову књигу, која је писана веома озбиљно и обзирно, објавила је Српска књижевна задруга: наш најстарији издавач. Дошло је – ових дана – до бурних реакција не само хрватске културне јавности него Хрватског сабора и председника хрватске владе. Шта то значи? На прву могућност да се у нашој јавности дубровачка традиција посматра ван оквира које је задало титоистичко југословенство долази до хрватских *йолићичких* реакција. То готово математички потврђује моје анализе положаја српске културе, какве сам изнео у *Духу самојорицања*.

Човек који се противи нашем посматрању дубровачке књижевности ван *хрватске* перспективе, истовремено тврди да је Андрић хрватски писац који је писао на српском језику. Никакву улогу, дакле, не игра ни Андрићево неповратно прелажење на екавицу, нити његово национално и књижевно самоодређење као Србина и српског писца.

Укинути су сви критеријуми осим хрватских културнополитичких интереса: она политичка својства Андрићеве књижевности, попут њених југословенских мотива и традиција, која представљају моменте једног књижевног света, *ирейварају се* у улог културне политике у часу приказивања лика Иве Андрића на свечаној церемонији којом Хрватска обележава чланство у Европској унији. То приказивање ствара *йодлоу* у јавној свести за чисто политичке чинове до којих може, али и не мора доћи. Такав политички чин би био када би се на основу сазнања о томе да је Иво Андрић рођен у Босни и Херцеговини доносио суд како је пишчева припадност хрватској држави – како неистинито сугерише овакав распоред симбола на државној церемонији – показатељ хрватске државности Босне и Херцеговине.

Сличан је случај са Владаном Десницом: уклонивши из јавне свети његово *књижевно* самоодређење по којем је *и* српски *и* хрватски писац, хрват-

ска културна политика ствара *йодлоу* да се он поима *само* као хрватски писац, јер се тако унапређује давнашње – премда историјски неистинито – начело хрватске политике по којем нема нити је било српске политичке индивидуалности у Хрватској. Тако се осведочавамо у *йаралелизам* у делању хрватских научних и политичких кругова. Он проистиче из заједничке културне политике.

Наша власт, пак, дозвољава да Српска књижевна задруга – која нема дугова и има мало запослених – остане на ветрометини друштвене небриге и у опасности да – после 123 године постојања – нестане. Није тако било до 2008. године, пошто је влада Војислава Коштунице нашла начина да помогне: у томе је разлика између владања после пораза и владања после издаје. Све то дозвољавају и наше политичке странке: и националне, и демократске, и глобалистичке; и парламентарне, и ванпарламентарне. Није, дакле, истинита претпоставка да у подручјима високе политике има родољуба и разумних људи: нема их.

9.

Ноторна је неистина да има опозиционих медија или опозиционе политике на јавној сцени. Има противљења појединцима на власти, све до председника владе, али нема никаквог противљења политици власти. Која опозициона странка или медиј оспоравају Бриселски споразум? Или – мере економске политике? Или – низ проблематичних закона о породици? Или – идеолошко устројство које посеже за институционалним насиљем?

Борба око медијске сцене јесте борба *унушар* исте идеолошке и политичке породице: онима који су аплаудирали овој власти када је увредама неистомишљеника бранила Бриселски споразум, који су у њеним представницима видели Де Гола, онима којима нису сметали кордони полиције које је ова власт извела на улице због одржавања параде којој се противила знатна већина грађана, одједном смета што *њих* на јавној сцени – нема. То није политичко него лично незадовољство.

Отуд не би никакав дрхтај минуо њиховим лицима, нити би дошло до макар нехотичног трептаја ока код садашњих критичара медијског и јавног насиља, већ би им се отео понеки аплауз и задовољни осмех, када би дошло – као што и долази – до различитих облика прогањања национално и демократски оријентисаних људи. То није претпоставка, већ сазнање: када су – у 2004. години – Николу Милошевића њихови омладински активисти јавно понижавали, нико се није огласио. То му се никада није догодило у деведесетим.

10.

Нема разумнијег, логичнијег, праведнијег и оправданијег циља од политички организованог настојања да *алијернајивно йолийичко мишљење*, које подразумева идеје националне државе и евроскептицизма, које дели знатан број – преко петине – грађана добије своје представнике у српској скупштини. Отуд су тако видна настојања да се оно што је оправдано – не догоди. У тим настојањима су савршено сагласни представници власти и њихови опозициони, медијски и јавни критичари. Јер, то је део политике коју страни чиниоци намећу од 2008. године. Важан знак је неспособност српске културне и друштвене јавности да наметне рационалан и делотворан облик *йолийичкој* организовања у *националном* духу.

Отуд се српска култура све снажније институционално обликује као *симулирана* национална култура: ако осмотрите садржаје који све наглашеније испуњавају јавна подручја, ако уочите људе чија мишљења бивају пожељна на страницама различитих медија, ако опазите преовлађујући правац свих ретроспектива, ако избројите медијску заступљеност – нарочито телевизијску – бројних прилога посвећених особинама „највећег сина наших народа и народности”, ако се обавестите о томе чији су трговински ланци који су премрежили нашу територију, не промиче вам да је на делу кретање – како би казао Крлежа – на трачницама југославенства.

Ово инфантилно обнављање југословенства у нашој – а не хрватској – јавној свести подразумева разгрананавање снажних засада хрватских културнополитичких интереса: као најделотворнијег оруђа западне редакције наше историјске судбине. Јер, сврха постепеног обликовања јавне свести налази се у кристализовању културног тла. Каквог? Оног које улазак у Европску унију омогућава као непроблематично – што значи лишено сваке цене – стављање српског народа у положај поданика прејасне и преузвишене династије Хабзбурга. То је чист тријумф духа самопорицања.

11.

Глобалистичка интелигенција контролише јавност, док национална интелигенција управља институцијама. Оваква подела посла открива амбиције националне интелигенције, амбиције сажете у неисказаној реченици: онај ко контролише јавност временом ће контролисати и институције, али тада ми нећемо бити у њима. Као да најновија померања на културној позорници наговештавају како сама подела посла престаје да важи, јер се догађаји одигравају у правцу који сам назначио. Институције нису зграде, фотеље, ритуали, шуњања ходницима и говор у полугласу, намигивања, брига о академском и пројекатском додатку, лажна финоћа опхођења коју прати вапијућа безочност

чинова, кравате, фракони, шешири, љубичасте кошуље и колоритни дезени сакоа, жовијалност бескарактерности и плагијати као академијска улазница, мртворођена ученост, сјај лустера, комични рукољуби, забринутост за мебл у салону, гомилање зборника у којима се одвија – у складу са Болоњском доктрином – бесомучни јуриш на бодове, слепило за боје стварности. Такве институције су антикварне појаве: њихова фасада заклања плесан и буђ духа у њима.

Јер, истински смисао институција очитују људи у њима: дух који људи очитују открива значај институција. Довољно је сетити се описа – који нам је оставила Исидора Секулић – собице у којој је штампан *Српски књижевни гласник*: часопис који је променио изглед српске књижевне и културне сцене и никад није закаснио да се појави у тачно одређен дан, премда у тој собици није било више од три столице, па је неко увек морао стајати. То је била – институција. Не могу вредна зграда и славна прошлост да буду институције.

12.

Духовна ситуација времена обесмишљава сам појам будућности. Јер, она је испуњена налозима задовољства: постављен у разносмерна струјања времена, испуњен безусловним диктатима жеља, претопивши човека у „желећу машину”, култ задовољства – који не зна за јуче и сутра, него само за одмах и сада – не укида само свест о прошлости, него и помисао на будућност: зар није на делу човеково одбијање да инвестира чак и у потомство, јер је једина пожељна (дозвољена?) инвестиција везана за виртуелни свет капитала? Култ задовољства – као планетарна имагинација, која испуњава реални и виртуелни свет, стапа их у убрзаном смењивању у човековој свести – онемогућава само задовољство, пошто празни његов смисао: неопходно је да пулсира ритам задовољства, није потребно да у њему буде смисла.

Тако неуротизована култура задовољства нема у себи много стваралачког: ни као налог, ни као напор, ни као остварење. То је битно репродуктивна култура, чији је радикализам симулиран, било да је неискрен, било да је неостварив, јер је стваралачког човека, који почива на одрицању и аскези, заменио потрошачки човек који је испуњен налогом задовољства. Отуд је лажно свако јавно – па и политичко – апеловање на будућност. Јер, будућност је *passé*.

Као да би ваљало да се навикнемо на мисао како ствари неумитно постају све горе и горе: потребна нам је извесна снага да присвојимо осећање како су ствари предодређене да заувек буду све горе. То не би значило да треба присвојити сазнања апсурдног човека или револт побуњеног човека: нису нужни ни јал, ни резигнација, ни револуција. Требало би пронаћи *еџзистенцијални смисао* у свету у којем нам никад неће бити боље. То је немогућ апел у свету премреженом путањама и мрежама моћи. Култура не може да симболички

одговори на делотворност ужаса: као ни на непорекнути изазов зла у њему. Остају лични одговори: један од могућих одговора обележава *лична* спремност да умремо у складу са идејама и схватањима која су испунила наш живот.

13.

Премда су процеси исламизовања и католичења српског народа дали своје плодове током времена које средњовековни летописац назива „тамом турских времена”, неупоредиво прецизнији показатељи друштвеног и менталног инжењеринга везани су за изазове југословенства и комунизма. Тако је титоизам показао како друштвени инжењеринг – у складном допуњавању са модерним техникама манипулације, идеологизације јавне свести, економском и друштвеном принудом, разноврсним облицима репресије, у распону од терора до насиља – може имати различите учинке. Он је поспешивао конституисање муслиманске и црногорске нације: у периоду између 1950. и 1970. године подигнуто је највише џамија од свих верских објеката у Босни и Херцеговини, док је у исто време у Црној Гори дошло до систематског пустошења православних храмова и свештенства. Титоизам је, дакле, систематски дезинтегрисао српску нацију. То су процеси дугог трајања.

Некад могу имати и нехотичне изданке. У паузама телевизијског преноса тениског финала из Мелбурна, 1. фебруара 2015. године, појављује се реклама хрватског трговинског ланца (Идеа–Меркатор–Родић), која у полетним стиховима описује „укусе мога краја” који – „потписани српском традицијом” – представљају „благо из Србије”. Ти стихови издвајају прецизну топографију: Војводина – Мачва – Посавина – Шумадија – Златибор – Фрушка гора – Тимок – Нишава – Морава. Премда се намах јавља целовита карта Србије, она је у дубокој сенци упечатљивости и памтљивости набројаних топоса: међу њима нема ниједног који подразумева присуство Косова и Метохије.

И док се нама са највиших адреса – Хрватски сабор, председник хрватске владе – замера што смо штампали научну студију о историји дубровачке књижевности, дотле свако указивање на ову сугестивну топографију, која снагом рекламе циља на подсвест слушалаца у коју се уписује на неизбрисив начин, ризикује да буде оглашено као параноично. Али, зар није параноично и опажање Бориса Бекера о томе како Новак Ђоковић нема медијски третман какав заслужује?

14.

Нема српског национализма као развијеног и осмишљеног пројекта: постоји само мит да тако нешто постоји. Јер српски национализам није део

света идеја и вредности, него делотворно оруђе вишесмерне трговине: не само у политици, него и у култури. Када би постојао српски национализам као развијен и осмишљен пројекат, који је испунио многу пору друштвеног и политичког живота, никада не би било могуће да у српској скупштини нема *ниједне* националне и евроскептичке странке, нити би били могући преокрети у којима јучерашњи прваци национализма постају данашњи следбеници еврофанатизма. Тако нешто не постоји ни у једној земљи региона нити у европским земљама. Све је то могуће услед раздешених и растреситих јавних (политичких и културних) облика у којима постоји српски национализам.

Одакле *миш* да постоји српски национализам? Сржна идеја српског национализма оличена је – по Латинки Перовић – у настојању да сви Срби живе у једној држави. Али, то је – *mutatis mutandis* – и хрватска, и албанска, и немачка идеја. Како сржна идеја српског национализма може бити сржна и у других народа: а ако су све националистичке идеје исте, зашто им исти нису и историјски исходи? Смисао *миша* о српском национализму налази се у онемогућавању средишњег настојања српског становишта: оно подразумева да Срби – живе. Управо је то спорно.

Зар то не показује сав двадесети век? Како је нестало Срба у Македонији? Како су постали трећина становништва у Црној Гори, у којој је пре сто година важило да нема ниједног народа, осим српског? Како су од препознатљиве (релативне) већине постали трећина у Босни и Херцеговини? Како су од петине становништва постали мање од пет процената становништва у Хрватској, Славонији и Далмацији? А тамо где су од релативне већине постали двотрећинска, као северно од Саве и Дунава, нестало је придева *српски*, па су на делу настојања да се кристализује *војвођанска свесћ*? Како их готово уопште и нема на Косову и Метохији? Зашто такав погубан историјски резултат нису остварили ни хрватски ни албански национализам, него су забележили и историјски и биолошки успон?

Управо *миш* о српском национализму треба да идеолошки рационализује сасвим видљиве трагове *несћајања* српског народа. Да би саме идеолошке рационализације биле уверљиве, да би се српским експанзионизмом објашњавао далекосежан историјски пораз на крају двадесетог века, није довољно што Срби више не живе у подручјима у којима су живели. Неопходно је, штавише, да се образује свест како они тамо никада нису ни живели: тако су они у ствари политички Хрвати, па ни њихови манастири нису *српски*, као што то нису ни косовски манастири, као што српска традиција не постоји у дубровачкој књижевности, као што Његош, Андрић и Селимовић нису српски песници, нити је Петар Лубарда српски сликар, премда су сви изричито тврдили да су баш то, док је – по ненадмашној реченици Радомира Константиновића – главни јунак *Сеоба* ни мање ни више него – симбол *војвођанства*.

Тек када се образује културна представа да српски народ није ни живео, постаје природно сазнање зашто га нема. Одбијањем да размишљамо о историјским процесима којима смо сведоци, одбијањем да пратимо историјске и културне трагове у времену, одбијањем да делујемо у складу са разумом и околностима, спремни да драм власти платимо целом душом, настављамо историјско трговање крвљу сопственог народа: као што 1918. године нисмо развили опрез пред ризицима југословенског уједињења, као што 1945. године нисмо осветлили чињеницу да смо претрпели геноцид, као што смо 1995. године обезбедили миран сан приставши на колоне крајишких изгнанника, тако смо 2008. године купили мало времена за кошмарно спавање када смо заборавили своје сународнике на Косову и Метохији. У нама као да пулсира отровни ритам Хамлетових речи: „умрети, уснути, уснути: можда, сањати – ништа више.”

Milo R. Lompar

University of Belgrade

Faculty of Philology

Department of the Serbian Language with South Slavic Languages

MARGINALIA IN THE SERBIAN CULTURAL POLITICS

Summary: In the paper we give general assumptions of the state politics which condition the absence of the Serbian cultural politics and in that way shape bad foundation for the any kind of the linguistic politics. It is also pointed out to the spiritual situation of the time which makes stronger the process of colonisation of the public awareness in Serbia as a suitable base for the inner Croatian cultural and political interests.

Key words: colonisation of the public belief, inner Croatian interests, Serbian cultural politics.